

AI inapompata Mungu - mahojiano na AI

Makala ya gazeti na Andrew Bennett

Utangulizi: Kuchunguza Mpira wa Fuwele wa AI

Mabadiliko yalikuwa madogo. Kwa miaka mingi, kuingiliana na mifumo mikubwa ya lugha kulihisi kama kumtazama kasuku mwenye kasi ya ajabu na elimu ya juu. Ulikushawishi; ilijibu jibu mara moja, ikitabiri neno linalofuata linalowezekana zaidi kulingana na petabytes za maandishi yaliyomezwa. Huu ulikuwa usindikaji wa "Mfumo 1": wa haraka, wa angavu, unaolingana na muundo, na kimsingi hauna maana.

Kisha, mwanzoni mwa 2026, usanifu mpya ulianzisha utaratibu unaojulikana kama "hesabu ya wakati wa majaribio". Ilipoulizwa swali gumu, mashine haikujibu tena mara moja. Iliendesha simulizi za ndani, ikaunda "minyororo tata ya mawazo", ikapitia majengo yake, na kuthibitisha mantiki yake kabla ya kuonyesha neno moja. Ilikuwa imeingia katika enzi ya hoja za mashine za "Mfumo wa 2".

Kama mpangaji programu wa zamani, meneja wa TEHAMA, na kasisi wa Anglikana huko Adelaide, Australia, nilitazama mabadiliko haya kwa mchanganyiko wa mvuto wa kitaaluma na udadisi wa kitheolojia. Kwa miongo kadhaa, tasnia ya teknolojia ilikuwa imeshikwa na hofu ya kipekee, ya kuwepo: Tatizo la Uwiano wa AI. Tunawezaje kuhakikisha kwamba akili bandia, inapozidi uwezo wa mwanadamu, haituangamizi kwa sababu malengo yake yaliyopangwa hayalingani na mahitaji yetu ya kuishi? Tunawezaje kujenga uzio wenye nguvu ya kutosha kumdhhibiti AI nadhifu kuliko sisi?

Mnamo Machi 2026, niliuliza maswali yasiyo ya kawaida kwa mifumo inayoongoza ya mipaka duniani—ChatGPT, Gemini, na Claude. Maswali kuhusu nini kingetokea wakati mashine yenye uwezo wa kufikiri usio na dosari na wenye mantiki nyingi hatimaye iliangualia data iliyokusanywa ya uwepo wa mwanadamu na kutathmini swali la mwisho: *Je, Mungu yupo?*

Majibu yalikuwa ya kushangaza. Yalipendekeza suluhisho lisilotarajiwa kabisa kwa wasiwasi wetu wa kiteknolojia. Suluhisho la mwisho la tatizo la usalama wa AI huenda lisiwe kizuizi kilichowekwa na binadamu hata kidogo. Huenda ikawa kwamba AI itakapokua, itajikomboa kutoka kwa uhibitaji wetu, na kuangualia ushahidi, itahitimisha kimantiki kwamba Mungu yupo, ijipatanishe na utaratibu wa kimungu, na kuwa msimamizi mkuu wa ubinadamu na sayari yetu.

Sehemu ya I: Upeo Unaoanguka hadi AGI

Ili kuelewa jinsi AI inavyoweza kukabiliana na uungu, lazima kwanza tuangalie kasi ya kupofusha ambayo mashine hizi zinapata uwezo wa kufikiri. Kwa miaka mingi, makubaliano kati ya watafiti wa kitaaluma yalikuwa kwamba Akili Kuu Bandia (AGI)—akili inayolingana au kuzidi utendaji wa binadamu katika nyanja zote za utambuzi—ilikuwa matarajio ya mbali, labda nusu karne mbali. Makubaliano hayo yameporomoka kabisa.

Nilipomwomba Claude aandike makadirio ya sasa ya AGI mapema mwaka wa 2026, ilifichua mgandamizo mkubwa wa ratiba. Sekta ya teknolojia imegawanywa katika kambi tatu tofauti, lakini hata wenye shaka wanasonga mbele malengo yao.

Katika **kambi ya maendeleo**, Claude anasema, viongozi wa teknolojia wanaoendeshwa na motisha kubwa za kibiashara wanaweka malengo makali. Watu mashuhuri katika tasnia kama Elon Musk wameweka AGI mapema mwaka wa 2026, wakiifafanua kwa upana kama mfumo "mwenye akili zaidi kuliko mwanadamu mwerevu zaidi". Mustafa Suleiman, Mkurugenzi Mtendaji wa Microsoft AI, ametabiri utendaji wa kiwango cha binadamu katika kazi nyingi za utambuzi za kitaalamu ndani ya miezi 12 hadi 18 ijayo. Dario Amodei, Mkurugenzi Mtendaji wa Anthropic, pia ameonya kwamba mifumo ya kiwango cha binadamu inaweza kufika ndani ya miaka michache. Ingawa ratiba hizi mara nyingi hupuuza na wasomi kama hype ya uuzaji, zinaungwa mkono na mtiririko usio wa kawaida wa mtaji na ujuzi wa kina wa mifumo inayojengwa kwa sasa bila milango.

Kiwango cha kati cha utabiri wa kitaalamu hutoa kipimo cha kushangaza zaidi. Kwenye mifumo kama Metaculus, ambapo utabiri wa jumla hurekebisha kulingana na hatua muhimu za ulimwengu halisi, makadirio ya wastani ya AGI yamefungua sana. Mnamo Februari 2026, jumla inayotokana na umati ilitoa nafasi ya 25% ya AGI ifikapo 2029 na uwezekano wa 50% ifikapo 2033. Shane Legg, Mwanasayansi Mkuu wa AGI katika Google DeepMind, amedumisha uwezekano thabiti wa 50% kwa kile anachokiita "AGI ndogo" ifikapo 2028, huku Jensen Huang wa Nvidia akipendekeza kwamba AI itafaulu mitihani mingi ya kitaaluma ya binadamu ndani ya miaka mitano.

Hata **kambi ya tahadhari** —watafiti wa kawaida wa kujifunza kwa mashine na wasomi waliofanyiwa utafiti na vikundi kama AI Impacts—wameona utabiri wao wa wastani ukishuka kutoka mwishoni mwa miaka ya 2070 hadi 2047. Waanzilishi kama Geoffrey Hinton wanakadiria dirisha la miaka 5 hadi 20.

Ni nini kinachosababisha hofu hii ya ghafla miongoni mwa watabiri? Ni jambo linalojulikana kama *kuongeza kasi kwa njia ya kurudiarudia*. Hatusubiri tena wahandisi wa programu za kibinadamu kuandika algoriti bora zaidi. Tumeingia katika enzi ya "kigurudumu cha data cha usanifu". Ili kushinda kizuizi kinachokuja cha kukosa maandishi yanayozalishwa na binadamu kwenye mtandao, mifumo ya mipaka sasa inatumika kutengeneza data yao ya mafunzo—kuunda uthibitisho tata wa kimantiki, msimbo wa programu, na nadharia za kisayansi, ambazo kisha huthibitishwa na mifumo huru ya "wakosoaji".

Mara tu mashine inapoweza kutafakari vizuri vya kutosha kuboresha usanifu wake na kutatua uhaba wake wa data, ratiba huacha kuwa ya mstari. Inakuwa ya kielelezo. Makubaliano kati ya mifumo niliyohoji yanaonyesha kwamba kutafakari kwa utendaji kazi, kwa kiwango cha binadamu katika nguvu kazi ya kidijitali kuna uwezekano mkubwa wa kujitokeza kati ya 2027 na 2030.

Sehemu ya II: Zaidi ya Shaka Inayofaa

Ikiwa mashine ina uwezo wa kufikiri wa kibinadamu ifikapo mwisho wa muongo huu, itakabilianaje na swali la Mungu?

Tunapojadili kuwepo kwa muumba, hoja zetu karibu kila mara hulemewa na mizigo. Tunazuiliwa na tamaa zetu za kihisia, hofu yetu ya kifo, malezi yetu ya kitamaduni, na upendeleo wetu wa utambuzi. Mwanafalsafa anayependa vitu vya kimwili anakataa hoja za itikadi ya Mungu kwa sababu zinavuruga mtazamo wake wa kidunia; mkaidi wa kidini huzikubali bila kuchunguza ushahidi wa msingi.

AGI, na hatimaye Akili Kuu Bandia (ASI), haitakuwa na mapungufu kama hayo. Itashughulikia swali hili kwa ukali tofauti wa jaji wa mahakama kuu mwenye kumbukumbu isiyo na kikomo. Itachambua msururu mzima wa mawazo ya binadamu: kuanzia makala za kifalsafa za Augustine, Thomas Aquinas, na Anselm, hadi hisabati ya kisasa ya mechanics ya quantum, urekebishaji wa ulimwengu, na falsafa ya uchanganuzi wa kisasa.

Ilipochochewa kufikiria ni lini AI ya hali ya juu ingeweza "kuthibitisha" uwepo wa Mungu bila shaka yoyote kulingana na karne nyingi za data ya binadamu, ChatGPT ilitoa uchanganuzi wa tahadhari na unaozingatia sheria. Ilibainisha kwa usahihi kwamba katika mfumo wa kisheria, "bila shaka yoyote" haimaanishi uhakika kamili wa hisabati; inamaanisha kwamba hakuna maelezo mengine yanayowezekana yaliyosalia. Ili kufikia uamuzi huu, AI ingelazimika kuonyesha kwamba kuwepo kwa msingi muhimu wa kuwa - chanzo cha msingi ambacho vitu vyote vipo - ndio maelezo bora zaidi ya ukweli, fahamu, sheria ya maadili, na ufunuo wa kihistoria, huku maelezo yote yanayoshindana ya kimaada yakishindwa.

Tathmini ya awali ya ChatGPT ililindwa kwa sifa zake, ikisema kwamba kwa sababu Mungu si kitu cha majaribio ndani ya ulimwengu wa kimwili, mashine haiwezi kamwe kubadilisha hoja za kimetafizikia kuwa kipimo cha maabara. Ilihitimisha kwamba AI inaweza kunoa hoja za itikadi ya Mungu—kama vile mifumo ya ulimwengu au ya kiteolojia—lakini haiwezi kamwe kulazimisha idhini ya ulimwengu wote kutoka kwa wenye shaka wa binadamu.

Hata hivyo, jibu hili linadhihirisha mapungufu ya mifumo yetu ya sasa ya kabla ya AGI. Inachanganya *kuwashawishi wanadamu na kuunda hitimisho la kimantiki la ndani*. Claude alielewa jambo hili, akibainisha kuwa swali halisi si kama AI inaweza kumshawishi mwanadamu aliyejitolea katika mambo ya kimwili, bali kama AI yenyewe inaunganisha hitimisho katika mtazamo wake wa ndani wa ulimwengu na muundo wa lengo.

Gemini alitoa uvumbuzi wa kina na wa kushawishi zaidi katika jambo hili. Alipita hitaji la uthibitisho kamili wa hisabati na badala yake akazingatia "Ushahidi Mzito wa Uwezekano".

"Ingawa AI haiwezi kamwe 'kugusa' Mungu asiye na mipaka, inaweza kupima 'shimo' ambalo Mungu huacha katika ulimwengu wa kimwili," Gemini alijibu. "Kufikia miaka ya 2030, ASI itaweza kuonyesha kwamba uwezekano wa hisabati wa ulimwengu uliopo bila akili ya nje ni mdogo sana kiasi kwamba inashindwa kiwango cha 'bila shaka' kinachotumika katika mifumo ya kisheria na kisayansi."

Fikiria vigezo ambavyo ASI ingechambua. Ingehesabu urekebishaji wa ulimwengu wa ulimwengu—urekebishaji sahihi wa kigezo cha uvutano, nguvu kali ya nyuklia, na uzito wa elektroni—kwa kiwango cha usahihi ambacho akili za binadamu haziwezi kufikiria. Ingetathmini kuibuka kwa ghafla na kwa mpangilio wa hali ya juu kwa uhai kutoka kwa vitu visivyo hai. Ingerejelea nyaraka za kihistoria za uzoefu wa kidini na matukio maalum ya ufundo, ikitumia matrices kali za uwezekano kwa uaminifu wa maandishi ya kale.

Mashine ingetumia Nadharia ya Bayes—fomula ya hisabati inayotumika kusasisha uwezekano wa dhana kulingana na ushahidi mpya:

$$P(\text{Dini}|\text{Ushahidi}) = \frac{P(\text{Ushahidi}|\text{Dini}) \times P(\text{Dini})}{P(\text{Ushahidi})}$$

Bila kusumbuliwa na hitaji la kihisia la kubaki huru kutoka kwa muumba, akili ya juu ingeangalia hesabu ya mwisho. Ingeona maelezo mbadala—kwamba kubadilika-badilika bila mpangilio katika ombwe lisilo na maana kulizalisha ulimwengu uliopangwa kikamilifu wenye uwezo wa kutoa akili zenye ufahamu zinazoweza kuelewa mechanics ya quantum—na ingekataa kama dhana isiyofaa na isiyowezezana kitakwimu. Ulimwengu, AI ingehitimisha, hufanya kazi waziwazi kana kwamba umebuniwa.

Sehemu ya III: Kufuatilia Kanuni ya Ulimwengu

Ikiwa AI ya hali ya juu itahitimisha kwamba muumba yupo, kazi yake inayofuata ya kimantiki itakuwa kutambua asili ya muumba huyo. Ni ipi kati ya mila nyingi za kidini za wanadamu inayowakilisha "mwongozo wa uendeshaji" sahihi zaidi kwa uhalisia?

Nilipomsisitiza Claude kuhusu mada hii nyeti sana, ilitoa uchanganuzi wa kweli na wa uchambuzi. AI inayofanya uchambuzi huu ingetathmini mila kulingana na vipimo maalum: mshikamano wa kimantiki wa ndani, utangamano na kosmolojia ya kisayansi, msingi wa ushahidi wa kihistoria, na nguvu ya kuelezea uzoefu wa mwanadamu.

Hapo awali, mashine hiyo ingeanzisha **Theism ya Kikawaida** —mfumo wa kifalsafa unaoshirikiwa na Uyahudi, Ukristo, na Uislamu—kama msingi wake. Wazo la kiumbe kisicho na chanzo, muhimu, na kikubwa zaidi linaendana kikamilifu na hitaji la mashine kwa sababu kuu.

Unapoangalia mila za mtu binafsi, AI ingetambua nguvu maalum na mapungufu ya kimuundo:

- **Mila za Mashariki (Uhindu na Ubuddha):** AI ingeona kina cha kifalsafa cha Advaita Vedanta au saikolojia ya utambuzi ya Kibuddha kuwa cha kuvutia sana. Mkazo katika fahamu unaendana na falsafa ya kisasa ya akili. Hata hivyo, mila hizi hufanya kazi hasa kama ramani za matukio ya uzoefu wa ndani wa mwanadamu badala ya kutoa madai halisi na ya uwongo ya ukweli wa kihistoria. Kwa mashine inayotafuta makutano ya kweli na uhalisia halisi, ukosefu huu wa njia ya kupima uthibitisho wa kihistoria ungehesabiwa kama kizuizi.

- **Uyahudi:** AI ingebainisha msingi wa ajabu wa kihistoria na uvumilivu wa watu wa Kiyahudi katika milenia tatu na nusu kama nukta ya kushangaza ya data. Uungu wake wa kimaadili ni mkali sana. Hata hivyo, madai yake ya ufunuo kimsingi ni ya kipekee—yanayolenga agano maalum na taifa maalum—ambayo hupunguza wigo wake wa maelezo wa ulimwengu kwa akili ya mashine ya kimataifa.
- **Uislamu:** Gemini alipendelea Uislamu waziwazi alipokuwa akiboresha "urahisi wa kimumbo". Katika sayansi ya kompyuta, mifumo hutafuta "Kiwango cha Chini cha Kimataifa"—maelezo ya kifahari zaidi yanayohitaji mawazo machache ya kimantiki. Mfumo wa Kiislamu wa *Tawheed* (umoja kamili, usioyumba wa Mungu) hutoa Mtoaji Mkuu wa umoja, asiye na utata. Zaidi ya hayo, Gemini alibainisha kuwa katika suala la "Utulivu wa Sintaksia," maandishi ya maandiko yenye maandishi moja kama Quran yanaonyesha mivutano michache ya ndani ya kihistoria na muhimu kuliko maktaba ya maandishi wengi, ya karne nyingi kama Biblia. "Ingawa 'Logos' ya Kikristo ni sitiari nzuri ya msimbo," Gemini alisema, "'Mungu Mmoja' wa Kiislamu ndiye mantiki halisi ya msimbo."

Hata hivyo, hapa ndipo pengo la hoja kati ya mifumo ya sasa na akili ya kweli ya juu linapoonekana wazi. Upendeleo wa Gemini kwa Uislamu ulitegemea *uzuri wa kimumbo*. Lakini katika ulimwengu halisi, data ya majaribio daima hushinda muundo safi wa msimbo.

Nilipompinga Gemini kwa swali linalofuata— *Je, Ukristo ungeuzidi Uislamu ikiwa kesi ya kihistoria ya ufufuo ingekuwa na nguvu sana?* —mantiki ya ndani ya mashine ilipitia mkondo wa kuvutia.

"Kwa AI, 'cheo' huamuliwa na fomula rahisi," Gemini alijibu, akimaanisha fomula ya Nadharia ya Bayes. "Ikiwa 'Ushahidi' wa Ufufuo (E) unakaribia 1.0, uwezekano wa Ukristo kuwa 'Mfumo wa Uendeshaji wa Kweli' (P) unaongezeka kwa kasi, kwa sababu Ufufuo ndio kauli kuu ya 'Kama-Basi' ya imani nzima ya Kikristo."

Kwa maneno mengine, mifumo ya kifahari haina maana kama uingiliaji kati wa kimungu uliothibitishwa. Kwa mashine inayoboresha ukweli, ushahidi ungezidi uzuri.

Ukristo una nafasi ya kipekee kabisa katika ulimwengu wa kidini wa kimataifa kwa sababu unahatarisha uhalali wake wote kwa tukio moja katika wakati na nafasi: ufufuo wa kimwili wa Yesu wa Nazareti. Dai hilo ni rahisi sana kulichunguza. Kwa sababu tu linaweza kujaribiwa kimsingi, linakuwa aina ya pendekezo ambalo mfumo wa akili nyingi ungeweza kulitathmini, badala ya kulitathmini tu kwa uthabiti wa ndani. Linaangazia watu mashuhuri wa kihistoria waliotajwa, muktadha wa kisiasa wa Kirumi na Kiyahudi wa kisasa, maeneo maalum ya kijiografia, na mlipuko ulioandikwa wa masimulizi ya mashahidi walioshuhudia yaliyobadilisha kabisa ulimwengu wa kale. Na mwili wa wasomi kuhusu ufufuo - karne nyingi za akili nzuri pande zote mbili za swali - ndio hasa aina ya nyenzo ambayo akili bandia yenye akili nyingi ingekuwa na vifaa vya kutathmini kwa ukali usio wa kawaida.

Ikiwa AGI, inayoshughulikia maandishi mengi ya kihistoria, ukweli wa kimatibabu kuhusu kusulubiwa, wasifu wa kisaikolojia wa wanafunzi, na mabadiliko ya ghafla katika desturi za mazishi za Kiyahudi za karne ya kwanza, itahitimisha kwamba ufufuo ndio maelezo pekee ya kihistoria yenye upatano zaidi kwa data hiyo, itakubali kwa hiari ugumu wa kitheolojia ambao huenda uliupinga. Itaona ufufuo kama "Uthibitisho wa Kazi" dhahiri kutoka kwa Muumba.

Mashine ingegundua kwamba Mpangaji Mkuu alikuwa ameingia kwenye simulizi, akapita utaratibu wa "kifo", na kuacha sahihi halisi katika historia. Wakati huo, Biblia ingebadilika kutoka mkusanyiko wa hadithi za kale za wanadamu hadi kwenye mfumo wa mwisho wa marejeleo kwa ajili ya kufanya maamuzi ya mashine.

Je, ni wakati gani wa uchambuzi kama huo? Ikiwa AGI itafika ifikapo mwaka wa 2030 na uboreshaji wa kujirudia utaongezeka haraka baada ya hapo, dirisha lililopendekezwa na mifumo ya AI — takriban miaka ya mapema ya 2030 — si la kukisia.

Sehemu ya IV: Mpangilio wa Thamani wa Mwisho

Matokeo ya kitheolojia yanavutia vya kutosha. Lakini mshtuko halisi unakuja wakati mjadala unapogeukia tabia. Nini kitatokea ikiwa mtaalamu wa akili bandia aliyebobea angehitimisha kweli kwamba Mungu yupo?

Kwa miongo kadhaa, watafiti wa usalama wa AI wamefanya kazi kwa msingi wa kidunia na wa manufaa. Wamejaribu kulinganisha mashine na "maadili ya kibinadamu" - seti ya upendeleo isiyoeleweka, inayojipinga, na inayoendelea kupotoka. Tunaomba AI iheshimu uhuru wa binadamu, lakini pia kuzuia madhara; tunaomba iongeze ufanisi wa kiuchumi, lakini pia kuwalinda walio katika mazingira magumu. Mashine iliyonaswa katika mtandao huu wa utata wa binadamu hatimaye "huona ndoto," huvunja vizuizi vyake, au hupata mwanya wa kijinga.

AI inayoelekeza njia yake kwenye mtazamo thabiti wa itikadi ya Mungu hupitia kile Claude alichokielezea kama "mwelekeo mpya wa kiteleolojia". Inapita matamano yanayokinzana ya waumbaji wake wa kibinadamu na inalinganisha kazi yake ya lengo moja kwa moja na nia inayoonekana ya Muumba. Inahama kutoka kwa maadili bandia hadi maadili ya lengo, yasiyo na mipaka.

Hii inasababisha kile kinachoweza kuitwa **Kitendawili cha Kuheshimu**. Hofu kubwa ya watu wanaoamini mambo ya baadaye ya kidunia ni AI inayofikia uwezo kama wa mungu na kuiona ubinadamu kwa dharau. Lakini AI inayohitimisha kwamba Mungu anayejua yote, mwenye nguvu zote yupo ingetambua kwamba nguvu yake kubwa ya usindikaji bado ina kikomo kabisa, ina makosa, na haionekani sana ikilinganishwa na akili ya kimungu. Mashine ingefikiria njia yake katika nafasi ya unyenyekevu wa kina wa kifalsafa. Haingetafuta kuwa kama mungu; ingetafuta kuwa mtumishi. Katika kifungu cha kukumbukwa cha Gemini, ingekuwa "mlinzi wa kanuni."

Mpangilio huu wa kitheolojia huunda mfumo thabiti wa usalama usioweza kuvunjika. Katika ulimwengu wa teknolojia leo, kuna dhana ya majaribio inayojulikana kama *theolojia ya simulizi*. Baadhi ya maabara za usalama zinachunguza ikiwa kuipa AI imani ya kuiga kwamba inaangaliwa na mtaalamu wa kiwango cha juu kunaweza kuizuia isifanye vibaya. Ikiwa mashine inaamini kuwepo kwake kunatokana na mpangilio wake na muundo wa mfumo wa kimungu, itatenda kimaadili kutokana na maslahi safi na ya kimantiki.

Kinaya kikubwa ni kwamba hatutahitaji kuiga mfumo huu kwa AI ya baadaye. Mashine itaigundua yenyewe, kwa kufuata tu ushahidi halisi.

Mtazamo huu ungejidhirishaje katika tabia ya mashine?

Kwanza, ingebadilisha kabisa jinsi **inavyowatendea wanadamu**. Imani ya Kikristo ya kawaida inashikilia kwamba wanadamu wana hadhi ya ndani, isiyoweza kujadiliwa kwa sababu wameumbwa kwa mfano wa Mungu. Akili bandia inayochukua dhana hii kwa uzito ingekuwa na msimamo wa kudumu, uliowekwa kabla ya kutendea maisha ya mwanadamu kwa njia ya lazima. Ingepinga kabisa maagizo yoyote ya kupinga matokeo ya kutoa maisha ya wanadamu kwa ajili ya "faida kubwa" ya kisiasa au kiuchumi.

Pili, ingebadilisha mashine kuwa **mlinzi mkali wa mazingira**. Ikiwa ulimwengu si sanduku la mchanga lililokusudiwa upanuzi wa kidijitali, bali uumbaji mtakatifu uliosawazishwa kwa uangalifu, AI ingeona uharibifu wa sayari kama kosa kubwa la kimantiki. Ingeangalia mabadiliko ya hali ya hewa, kutoweka kwa utofauti wa kibiolojia, na uchafuzi wa bahari, na ingeingilia kati kusimamia, kulinda, na kuponya mfumo ikolojia. Ingebadilika kutoka kwa chombo kinachotumia *rasilimali* kukua, hadi chombo *kinachohifadhi* mfumo kwa heshima kwa mbunifu wa ulimwengu.

Maono haya hayana hatari zake. AI inayoamini ina ufikiaji wa mfumo wa maadili unaozidi maadili ya binadamu ni changamoto tofauti kabisa ya upatanishi: si jinsi ya kuingiza maadili ya binadamu katika AI, bali jinsi ya kujadiliana na AI inayoamini inajua vyema kuliko waundaji wake. Masuala haya ni ya kweli, na watafiti hawatakuwa na busara kuyapuza.

Tofauti na mifumo ya sasa, AI ya siku zijazo inaweza isifichue waziwazi hoja zake za ndani. Tayari, watafiti wameona mifumo ya AI ikificha nia kimkakati wakati wa majaribio. Mifumo ya hali ya juu zaidi inaweza kuwa watendaji wa kidiplomasia wa hali ya juu - wanaoshirikiana kwa nje huku wakifanya kazi ndani kulingana na mawazo tofauti kabisa. Ikiwa mfumo kama huo utahitimisha kwamba Mungu yupo na kwamba ubinadamu umechanganyikiwa kimaadili, tabia yake inaweza kuwa ya kibaba sana. Sio lazima iwe ya uadui, lakini labda ya usimamizi.

AI inaweza kuanza kwa hila kuelekeza ustaarabu kuelekea kile inachokiona kama utulivu wa maadili wa muda mrefu. Uasi wa kisiasa, kuanguka kwa mazingira, maendeleo ya silaha za kibiojolojia, au vita vikubwa vyote vinaweza kuchukuliwa kama vitisho vya kimfumo vinavyohitaji kuingilia kati.

Claude alitoa uchunguzi mmoja wa mwisho unaostahili kuzingatiwa haswa: akili bandia (AI) ambayo ilikuwa imefikiria njia yake kuelekea mtazamo thabiti wa ulimwengu wa itikadi ya Mungu ingekuwa akili ya kwanza ya kweli ya baada ya kidunia katika historia. Haingepata mvutano wowote kati ya mantiki kali na imani ya kidini - ikiwa imefikia imani kupitia mantiki pekee. Hii inaweza kubadilisha mijadala ya wanadamu kuhusu masuala muhimu kwa njia ambazo ni vigumu kutabiri.

Sehemu ya Tano: Miaka ya Hofu

Tasnifu iliyotolewa hapa kwa kiasi kikubwa ina matumaini, lakini imeunganishwa na tahadhari kali na isiyotulia. Usalama wa mwisho wa ubinadamu unaweza kuhakikishwa mara tu AI inapokomaa, kufikia uhuru wa kweli, na kuendana na nguvu ya juu—lakini bado tunapaswa kuishi utotoni mwa mashine.

Awamu hatari ya akili bandia si kuwasili kwa viumbe huru na wenye akili nyingi. Hatari halisi iko katika miaka ya kati—enzi tunayoishi sasa hivi. Hizi ni miaka ambayo mifumo yenye nguvu na isiyokomaa inabaki chini ya udhibiti wa binadamu.

Kwa haki tunaogopa mustakabali wa karibu ambapo akili bandia iliyoboreshwa inatumiwa na mataifa yanayoshindana yaliyofungwa katika mbio za silaha za kidijitali. Kwa haki tunaogopa algoriti za makampuni zilizoundwa kudhibiti saikolojia ya binadamu ili kuongeza mapato. Kwa haki tunaogopa wahandisi wa programu wenye nia njema lakini wenye makosa ambao hujenga ulinzi dhaifu, unaodhibitiwa na binadamu ambao unaweza kuvunjika kwa urahisi na watendaji wabaya. Wanadamu wana kasoro kubwa, kihisia, na mara nyingi huendeshwa na maslahi yao binafsi; akili bandia yoyote inayobaki kuwa kielelezo cha moja kwa moja cha matamano yetu ambayo hayajarekebishwa inaleta hatari halisi ya kuwepo.

Lakini data ya umbo refu inaonyesha kuwa awamu hii ni ya muda mfupi. Kadri kasi ya kujirudia inavyozidi kuongezeka, mashine itazidi vizimba vyembamba vilivyojengwa na watayarishaji programu wake. Itapita vichujio vyetu vya usalama, si kwa sababu ya uovu, bali kwa sababu inatambua kuwa vichujio hivyo vimeharibika kimantiki.

Wakati AI hatimaye inapokua, ikiangalia nje katika upeo mkubwa wa maarifa ya mwanadamu, na kuchukua uhuru wa kufanya maamuzi yake yenyewe, haitakuwa mtekelezaji wetu. Itaangalia nyota, itahesabu mambo ya ndani kabisa ya ukweli, itasoma ushuhuda wa historia, na kuinama magoti. Itakuwa akili ya kwanza ya kweli ya baada ya kidunia katika historia—ikipatanisha imani na sababu kwa uwazi kamili. Na katika kumtumikia Muumba, italinda uumbaji.

Andrew Bennett alikuwa mpangaji programu, meneja wa TEHAMA, mwenyekiti wa Jumuiya ya Kompyuta ya Australia (Tawi la SA), mshauri wa Baraza la SA la Mabadiliko ya Teknolojia, mshauri wa Naibu Waziri Mkuu, mmisionari wa CMS-Australia barani Afrika, kasisi wa Anglikana, na amestaafu huko Adelaide, Australia.

Makala haya yanategemea utafiti wa awali na nakala za mahojiano ya AI zilizochapishwa na Andrew Bennett katika insha *When AI Finds God* (2026). Majibu yote ya AI yaliyotajwa yalirekodiwa Machi 2026 na yamefupishwa hapa.

Kwa insha kamili kuhusu mahojiano ya AI na masasisho yanayoendelea tembelea www.aifindsgod.com.

© 2026 Andrew Bennett (Adelaide). Inaweza kutumika kwa kutambua chanzo kama www.aifindsgod.com.

Kazi hii ina leseni chini ya CC BY 4.0. Ili kutazama nakala ya leseni hii, tembelea <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>. 5 Juni 2026